

AZ ERDŐGAZDASÁGPOLITIKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI EURÓPÁBAN

Halász
Aladár

1972. május hó 3—6-áig tartotta 16. ülését a FAO regionális Európai Erdészeti Bizottsága. Az ülésen összesen 21 ország 45 képviselője (a szocialista országok közül Magyarország, Lengyelország, Románia és Jugoszlávia képviselője) vett részt. A Bizottság részletesen tárgyalta az európai fafogyasztás és fakitermelés tendenciáit, valamint az európai erdészeti gazdaságpolitika legfontosabb kérdéseit.

Az európai fafogyasztásnak és fakitermelésnek az egyes országok közlése szerinti alakulását az 1—3. táblázatok szemléltetik. Az adatok és a hozzájuk fűzött megjegyzések közül számunkra legérdekesebb, hogy

- az iparfejlesztéssel és a korszerű tüzelőanyagok térhódításával összhangban — Törökország kivételével — minden ország a tűzifatermelés nagyarányú visszaesését és az iparifa termelés jelentős növelését tervezi,
- Törökország forgácsolótermelését erősen növeli és a belföldi fogyasztást meghaladó — számottevő — felesleget exportálni kívánja,
- az osztrákok pedig a lombos papírfát teljes hosszban, kérégetlenül szállítják a feldolgozó üzembe és a számlázás nem m³-ben, hanem súlyban történik.

1. táblázat

Európa fakitermelése
millió m³-ben

Megnevezés	1967	1970	1975	1980
<i>Fenyő fakitermelés</i>				
Iparifa	178,9	196,7	216,0	240,0
Tűzifa	17,3	16,7	15,0	15,0
Összesen	196,2	213,4	231,0	255,0
<i>Lombos fakitermelés</i>				
Iparifa	69,0	77,9	84,0	91,0
Tűzifa	65,5	56,8	58,0	57,0
Összesen	134,4	134,7	135,0	142,0
<i>Összes fakitermelés</i>				
Iparifa	247,9	274,6	300,0	331,0
Tűzifa	82,8	73,5	73,0	72,0
Együtt	330,6	348,1	373,0	403,0

Az európai országok erdőgazdaság-politikájának középpontjában

- a termelékenység növelése,
- a gazdasági szerkezet átalakítása,
- a fejlesztéshez, s a sokoldalú funkciók ellátásához szükséges beruházások, illetve állami támogatás biztosítása és
- a környezetvédelemmel összefüggő feladatok megoldása áll.

A MUNKATERMELÉKENYSÉG ÉS A HATÉKONYSÁG NÖVEDELÉSE

terén a gépesítés fejlesztése minden országban nagymértékű fejlődést eredményezett. Svédországban pl. a fakitermelés munkaidőszükséglete — a távolsági szállítás kivételével — az 1965. évi 0,4 munkanap/m³-ről 1970-ig 0,22 munka-

2. táblázat

A fakitermelés tervezett növelése
%-ban

Ország	1970—75	1975—80
Bulgária	0,7	47,7
Egyesült Királyság	8,7	14,2
Finnország	9,9	5,1
Franciaország	10,5	13,9
Magyarország	15,8	7,3
Svédország	13,3	8,8
Törökország	27,8	7,7

nap/m³-re csökkent, egyes fejlett nagyüzemi gazdaságokban 0,18 munkanap/m³-t sem éri el. Norvégiában a fakitermelés és erdőfelújítás összes munkaidőszükséglete az 1966/67. évi 0,28 munkanap/m³-ről 1969—70-ig 0,20 munkanap/m³-re csökkent, s ezen belül az erdőfelújítás az összes munkaidőfelhasználásnak csak kb. 15⁰/₀-át veszi igénybe. Az NSZK-ban az 1 hektár erdőterületre jutó átlagos munkaidőfelhasználás 1967—70-ig kb. 10⁰/₀-kal csökkent, az élömunka költségei viszont 45⁰/₀-kal növekedtek.

Egyes európai országok
1000

Ország	Összes fakitermelés		
	1970	1975	1980
Ausztria	11 120	11 000	11 600
Belgium	2 535	2 545	2 550
Bulgária	4 984	5 018	7 411
Egyesült Királyság	3 537	3 845	4 390
Finnország	45 050	49 500	52 000
Franciaország	33 228	36 700	41 800
Görögország	2 330	2 400	2 550
Írország	228	388	564
Magyarország	4 991	5 780	6 200
Német Szövetségi Közt.	28 196	28 800	29 500
Norvégia	8 600	..	9 400
Olaszország	6 942	7 100	7 250
Románia	21 600	20 300	20 300
Svédország	60 000	68 000	74 000
Törökország	15 391	19 670	21 177

Hazai viszonylatban a fakitermelés és erdőfenntartás munkaidősükségele 1967—70-ig 18,5%-kal csökkent, de még 1971-ben is meghaladta az 1,5 munkanap/m³-t, a fahasználat munkaidő felhasználása is 0,8 munkanap/m³ volt, az erdőfenntartás pedig — 1 m³ fakitermelésre vonatkoztatva — majdnem annyi munkaerőfordítást vett igénybe, mint a fakitermelés.

Az élőmunka jobb hasznosítása érdekében mind a fejlődő, mind a fejlett országokban alapvető követelmény a szakosítás fejlesztése. Emellett ugyancsak mindenütt és minden szinten nagyobb gondot kell fordítani az erdei munka jobb megbecsülésére. Az erdei munkások és szakemberek számára más foglalkozási ágakkal azonos jövedelmet, szabad időt, előlépési lehetőséget és azonos biztonsági feltételeket kell teremteni.

A GAZDASÁGI SZERKEZET ÁTALAKÍTÁSA,

a birtok- és üzemnagyság növelése, a termelés koncentrálása főleg a nyugat-európai országok erdőgazdaságának másik nagy problémája.

A Bizottság egyöntetű állásfoglalása szerint a gépesítés további fejlesztése és a termelés racionalizálása az üzemi méretek, a birtoknagyság növelését, s a tulajdonosok kooperációja révén új tulajdonformák létrehozását sürgeti. Ennek érdekében több országban a törvényhozás, az állami támogatás és az adózás eszközeivel is igyekeznek előmozdítani a kisbirtokosok horizontális és vertikális kooperációját.

Ausztriában pl. a birtokviszonyok javítását célzó közös beruházások támogatására külön állami alapot létesítettek, melynek segítségével elérték, hogy az erdőbirtokok száma az utóbbi 10 év alatt 10%-kal csökkent. Franciaországban és Olaszországban ugyancsak törvényes rendelkezésen alapuló állami támogatással segítik elő a racionalizálás feltételeinek megteremtését. Svájcban a szerkezetjavítás érdekében a racionálisabb gazdálkodás feltételeit biztosító beruházásokat 50%-ig terjedő állami támogatásban részesítik.

Hazai viszonylatban a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok erdőgazdálkodásában a nyugat-európai tendenciákhoz hasonló problémákkal kell számolni: a szövetkezetek átlagosan 140 hektár kiterjedésű erdőterülete a racionális gazdálkodást, vertikális üzemek létesítését nem teszi lehetővé. A nemzetközi tapasztal-

fakitermelési tendenciái
m³-ben

3. táblázat

Fenyő fakitermelés			Lombos fakitermelés		
1970	1975	1980	1970	1975	1980
9 390	9 400	10 000	1 730	1 600	1 600
1 450	1 455	1 460	1 085	1 090	1 090
1 390	1 123	1 765	3 594	3 895	5 646
2 142	2 465	3 090	1 395	1 380	1 300
32 700	37 500	40 000	12 350	12 000	12 000
15 242	16 950	18,800	17 986	19 750	23 000
650	700	800	1 680	1 700	1 750
211	367	539	17	21	25
240	240	240	4 751	5 540	5 960
19 007	20 300	21 000	9 198	8 500	8 500
7 700	..	8 400	900	..	1 000
1 154	1 200	1 250	5 788	5 900	6 000
7 100	5 900	5 800	14 500	14 400	14 500
52 500	60 000	66 000	7 500	8 000	8 000
8 987	12 779	13 648	6 404	6 891	7 529

talatok alapján a jövőben feltétlenül erősíteni kell és állami támogatással is célszerű lesz elősegíteni a termelészövetkezetek és állami gazdaságok megyei, vagy járási közös erdőgazdasági társulásainak létrehozását, s ezáltal racionális erdőgazdálkodásuk feltételeinek megteremtését. Enélkül — a nemzetközi tapasztalatok alapján — mezőgazdasági nagyüzemeink erdőgazdálkodása egyre nagyobb jövedelmezőségi problémákkal fog küzdeni.

AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS ÁLLAMI TÁMOGATÁSA

ma már nemcsak a szerkezetjavítás és a racionalizálás előmozdítása céljából, hanem általában a termelésfejlesztéshez és a közjóléti szolgáltatások fejlesztéséhez szükséges beruházások megvalósítása érdekében is Európa minden országában általános gyakorlatnak számít, és évről évre növekszik. A legtöbb országban közvetlen állami támogatással és alacsony kamatozású, hosszúlejáratú hitelekkel segítik elő

- az erdőfeltárás fejlesztését és korszerűsítését,
- az erdőgazdasági üzemtervek készítését,
- egyes erdőművelési munkák, erdőfelújítási és állományátalakítási feladatok végrehajtását,
- az új erdők telepítését,
- egyes országokban az erdei munkák gépesítését és az erdőgazdaság környezetvédelmi, közjóléti szolgáltatásait is különleges állami támogatásban részesítik.

Az erdőgazdasági beruházások (erdőfeltárás, gépesítés, erdőtelepítés stb.) állami támogatása terén hazai viszonylatban követett gyakorlat tehát nem egyedi, különleges esetnek számít; a nemzetközi gyakorlat ezt széles körben egyértelműen alátámasztja.

Az erdőtelepítést és erdei útépitést majdnem minden országban állami támogatásban részesítik. Finnországban ezen kívül 1970-ben pl. az összes erdőfelújításnak kb. 43⁰/₀-át, az állománynevelésnek 48⁰/₀-át, a műtrágyázásnak 84⁰/₀-át támogatták állami segélyekkel és kölcsönökkel. Franciaországban az erdőfelújítás, a gépesítés (felszerelés) és tűzvédelem is állami támogatásban részesül az ún. Országos Erdészeti Alapból.

Számunkra különösen figyelemre méltó a kis hozamú állományok átalakítására több országban (Ausztria, NSZK) nyújtott állami támogatás. Ennek — új elemként — a hazai támogatási rendszerbe történő beépítése nálunk is több év óta húzódozó probléma eredményes megoldását segíthetné elő.

A termelészövetkezeti erdőfelújítások állami támogatása tekintetében is érdekes tapasztalat az Ausztriában és Franciaországban alkalmazott gyakorlat, ahol az erdőfelújítást szelektív módon támogatják: elsőként a hegyvidéki, nehéz körülmények között gazdálkodó üzemeket részesítik állami támogatásban.

Lényeges eleme a nyugati országokban alkalmazott támogatási rendszernek az, hogy a támogatást általában valamely feltételhez kötik. Norvégiában pl. az erdei útépitésekhez első alkalommal csak 20⁰/₀-os támogatást adnak, s ezt is a fakitermelés növeléséhez kötik. Amennyiben a tulajdonos termelését növeli, további útépitéséhez már 40⁰/₀-os támogatást kap. Ha viszont 8 éven belül nem növeli a kitermelést, akkor az igénybe vett támogatást vissza kell fizetnie. Írországban az erdőtelepítési segílyt — a nálunk alkalmazott rendszerhez hasonló

módon — két részletben utalják ki: az első részletet a tulajdonos a fásítás megkezdésekor, a második részletet rendszerint csak öt év múlva, az erdősítés eredményes befejezésekor kapja meg.

A KÖRNYEZETVÉDELEM

ma már közismerten világméretű probléma. Az erdészeti igazgatás a legtöbb európai országban nagyon intenzíven foglalkozik a környezetvédelemmel és az erdőgazdaság közjóléti szolgáltatásaival összefüggő problémákkal. Ausztriában pl. az Államerdészeti Igazgatóságon önálló osztályokat szerveztek az üdülő- és a közérdekű erdőgazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátására, a bécsi Agrár-egyetemen a témát — vizsgakötelezettséggel — önálló tantárgy keretében oktatják. Dániában 1969-ben új törvényt alkottak, amellyel a magán erdőtulajdonosokat is kötelezték arra, hogy érdeiket megnyissák a nagyközönség számára. Finnországban az Országos Erdészeti Központban önálló új főfelügyelői állást szerveztek az erdőgazdaság sokoldalú funkciójával kapcsolatos feladatok ellátására, a helsinki egyetemen 1971-ben új tanszéket szerveztek a környezetvédelmi témák oktatására és a technikai oktatásban is széles körben foglalkoznak a kérdéssel. Norvégiában új Környezetvédelmi Minisztérium szervezése van folyamatban. Svédországban a tartományi központokban speciális természetvédelmi osztályokat szerveztek, a stockholmi egyetemen önálló tanszéket létesítettek a természetvédelemmel és tájvédelemmel összefüggő közigazdasági, gyakorlati és igazgatási feladatok oktatására és az erdészeti kutató intézetekben intenzív kutatások folynak a vegyszereknek a környezetre gyakorolt hatásával kapcsolatban. Az Egyesült Királyságban a Környezetvédelmi Minisztérium az üdülő erdőgazdálkodás fejlesztésére fordított költségek 50%-át megtéríti a tulajdonosoknak. Az elmúlt időszakban elért fejlődés tapasztalatai alapján az erdőgazdaságpolitikának a környezetvédelem terén követendő irányelvei és az ezzel kapcsolatos feladatok tekintetében az ülésen a következő állásfoglalás alakult ki: Az erdészeti évszázadokon keresztül döntő szerepet játszott a környezetvédelemben. Az ezzel kapcsolatos feladatokat azonban ma már egyedül nem tudja megoldani. Széles körű felvilágosító munkát kell végezni. Sem a szakemberek, sem a szélsőséges környezetvédők részéről nem szabad elfogadni az erdőgazdálkodás és a környezetvédelem összeférhetetlenségére vonatkozó nézeteket. Tudomásul kell venni, hogy a nagyobb települések közelében levő erdőkben a jóléti funkció kerül előtérbe, de ott sem válhat kizárólagossá. A növekvő új igények kielégítésében döntő szerepet kell vállalnia az államnak azáltal is, hogy az ezzel összefüggő többletköltségeket és jövedelemkiesést az erdő kezelőjének megtéríti.

A környezetvédelemmel és a jóléti szolgáltatásokkal kapcsolatos problémák tisztázása az eddiginél intenzívebb kutató munkát igényel, kiemelt jelentőségűnek és sürgősnek kell minősíteni az erdők sokrétű közvetett szolgáltatásai értékelési módszerének kidolgozását.

A Bizottság ajánlásai közül számunkra különösen fontos a jóléti szolgáltatások állami támogatására és a kutatások fejlesztésére vonatkozó állásfoglalás. A támogatás tekintetében IV. ötéves tervünk számottevő előrehaladást jelent a korábbi gyakorlattal szemben, miután az új rendszer a jóléti szolgáltatások beruházási költségeire 100%-os fedezetet nyújt. Továbbra sem megoldott azonban az ilyen jellegű fenntartási és üzemeltetési többletköltségek fedezete. Az állami erdőgazdaságok jövedelemhelyezete feltétlenül szükségessé teszi, hogy a nemzetközi tapasztalatokra támaszkodó intenzív kutató munkával feltárjuk az e téren várható helyzetet és az állami támogatás kiterjesztésével mielőbb megoldást találjunk a rendezésre.